

Stúdió K Színház
a Békés Megyei Jókai Színházzal közös produkcióban

Bemutató: 2010. április 9-én, péntek este fél 8-kor!

Vágj bele! Most, vagy soha.

Téboly Thébában

szatírdjáték **Euripidész** *Bakkhánsnők* c. tragédiája után
a szövegek könyvet Lukianosz, Nonnosz és más költők szövegeinek felhasználásával
írta: **Szeredás András**

Alakok:

Kadmosz, Théba valamikori alapítója: **Kézdy György m. v.**

Agaué, a lánya: **Nyakó Júlia**

Pentheusz, Agaué fia, Théba mostani ura: **Gulyás Attila**

Teiresziász, jós: **Fodor Tamás**

Dionüszosz, új isten: **Nagypál Gábor**

Követői:

Hannus Zoltán

Horváth Zsuzsa

Homonnai Katalin

Lovas Dániel

Spilák Lajos

Zene: **Spilák Lajos**

Fény, hang: **Fodor Gergely**

Rendezőasszisztens: **Nagy L. Tamás**

Díszlet: **Szegő György**

Jelmez: **Németh Ilona**

Külön köszönet Lantos Ivánnak és Bodor Katának

Rendező: **Fodor Tamás**

Valaki megérkezik a városba. Előtte híre, mögötte hívei. Azért jön, hogy
elismerjék korlátlan hatalmát: joga van a földre, a szülőhelye. Őt ezúttal
Dionüszosznak hívják.

Másvalaki vonakodik ezt elismerni, mert övé az ész igazsága, övé a hatalom. Az
ő neve itt Pentheusz.

És megbolydul a város, lázban ég, arcot vált, változást akar.

Van, aki rajong, van, aki leszámol, van, aki meglakol.

De ki írja ezt a forgatókönyvet? Ki forgatja meg ezt a világot?

1. Előjáték a közönség között

Szereplők: Poszeidón, Hermész, a láthatatlanul nyögdelő Zeusz

HERMÉSZ Hová, hová, tengeristen.

POSZEIDÓN Hogyhogy hová, tolvajisten? Zeuszhoz.

HERMÉSZ Most nem alkalmas.

ZEUSZ *(nyögése hallatszik, hogy a föld beleremeg)*

POSZEIDÓN Csak nem Hérával hetyeg?

HERMÉSZ (Nem). Másról van szó.

POSZEIDÓN Aha! Az a kis gané Ganümedész. A seggdugasz pohárnok. Azzal van.

HERMÉSZ Hm, hm. Magával.

POSZEIDÓN Magával? Na elmész, Hermész.

HERMÉSZ Röstellem elmondani.

POSZEIDÓN (Elöttem ne szégyelld). A nagybácsid vagyok...

HERMÉSZ Neeem.

POSZEIDÓN Na? Na.

HERMÉSZ Na!!

POSZEIDÓN Mondd már. Mit csinál?

ZEUSZ *(nyög)*

HERMÉSZ Mit. Vajúdik.

POSZEIDÓN Atyavilág! Ki ejtette teherbe? Nem úgy nézett ki, mint aki terhes.

HERMÉSZ Persze, hogy nem. Nem ott volt viselő. *(hasára mutat)*

POSZEIDÓN Á. *(Értem. Szóval)* a régi trükk. A feje, az neki a méhe. A Pallasz Athéné-szindróma.

HERMÉSZ Most a combja. Ott hordta ki Szemelé fiát.

ZEUSZ *(Üvölt)*

POSZEIDÓN Te jó ég! Hát ez már mindenütt teherbe esik? De ki az a Szemelé?

HERMÉSZ Thébai nő. Kadmosz egyik lánya. Zeusz beléesett, és teherbe ejtette.

POSZEIDÓN Háh! És most ő szül a lány helyett!

HERMÉSZ Jaj, a thébai királylányok! Az örökös versengésükkel! Ez a Szemelé is, addig rágta Zeusz fülét, hogy szeresse pont úgy, ahogy a feleségét, Hérát, amíg....

POSZEIDÓN Míg?

HERMÉSZ Mit míg?!. Dörgött, zengett, és bevágott neki egy akkora villámot, hogy leégett a palota.

POSZEIDÓN A palotában Szemelé.

HERMÉSZ Szemelében meg a gyerek, ha ki nem lopom időben..

POSZEIDÓN És?

HERMÉSZ És. És. Zeusz meg felhasította a combját, mármint a saját combját, és ott rejtette el a héthónapos magzatot.

POSZEIDÓN És most mi lesz vele?

HERMÉSZ Kivel?

POSZEIDÓN: Kivel. A kölykével!

HERMÉSZ: Ha világra jön, máris viszem a Kithairónra, a nimfák közé, őrájuk lesz bízva a kis Dionüszosz.

POSZEIDÓN Dionüszosz? Micsoda név!

HERMÉSZ Azt jelenti, kétszerszült.

POSZEIDÓN Kétszerszült? (*nevet*) Kétszersült!

HERMÉSZ Most már menj, mert kell vinnem a pólyát

POSZEIDÓN Pólyát?

HERMÉSZ A vágásra! Na, istenek veled.

POSZEIDÓN Isten, isten.

1. Théba alapítóatyja, Szemelé apja, nyugállományú király

A sötét színre belép Kadmosz, és kezében gyufával elindul a falon elhelyezett mécses felé, amelyet meggyújt. A láng egy síremlékből kiugró kőfejet világít meg, amely, mint később kiderül, Szemelét ábrázolja. Kadmosz egy darabig álldogál előtte, aztán körülnéz, és kifelé indul. A derengő fényben földön fekvő, mocorgó alakokat veszünk észre, ők Dionüszosz kísérői, megszállott hívei, akik a következő jelenet során ébrednek, s egyre inkább magukhoz térnek.)

2. Az új isten megjelenése

DIONÜSZOSZ: *(ül a nézőtéren, a közönségnek háttal, néha kapcsolatot keresve vele, és mondja)*

Villámsújtott **anyám sírját** látni itt,
a palota mellett, s lakhelyének romjait.

Dicsérem Kadmoszt, ő kerített nyughelyet
anyámnak, s emlékét ápolja csöndesen.
Én most szőlő zöldjével díszítettem fel.

Üdvöz légy, Théba, lásd, **én Zeusz fia,**
Dionüszosz, -kit Szemelé, Kadmosz leánya szült
halált hozó villámlások között-,
halandó képét öltött isten, itt vagyok.

Az első görög város vagy, ahol megjelenek.
Arábia és Perzsia és Ázsia,
a fél világ rajongva tisztel, ünnepel,

és népei jól tudják mind: isten vagyok.

Hiába, hogy te vagy szülőhelyem,
s itt él anyám három nővére. – Éppen ők
tagadni merik, hogy Dionüszosz Zeusz fia!
Szemelét – állítják – földi lény ejtette meg,
ő meg ravaszul Zeuszra kente szégyenét.
Az ötlet Kadmoszé volt, mondják, s Zeusz épp ezért,
e koholt nász miatt ölte meg lányát, Szemelét.

Hát tessék, hagyja el mindenki otthonát.
Fel a Kithairónra, táncra, őrjöngjetez,
Tiporjon el a lábatok minden hazug szokást,
Dionüszosz jött el, neki áldozatok!
Érezze a város, bárhogyan vonakszik is,
hogy eddig az igaz hiten kívül maradt.

Ha itt már mindent rendbe tettem – távozom
majd más vidékre. A probléma: Pentheusz.

Kadmosz királyi hivatalát és tisztjét
megunva, rá, lánya gyermekére ruházta át,
S ő istenségem ellen harcol mindenütt.
Isten-mivoltom fel kell tárnom őneki!
És ha fegyvert ragad, hogy a híveimet
elűzze, - majd élükre állok, s harcolok.

Hát rajta híveim, szép megszállottaim,

kiket idegen földről hoztam társamul,
dobogjatok, hadd lásson Kadmosz városa!

A Dionüszosz-rajongók megvadítják Agauét, a király anyját

(Már előzőleg halljuk a hívek lábdobogását, amely egyszerre tetszésnyilvánítás és ritmikus, táncszerű önkifejezés. Agauét előcsalja palotából a zenebona, s előbb alvajáró módján, majd egyre határozottabban a rajongók közé áll)

KAR Mi ez a vad zenebona?

mi ez a dobogás?

Mi ez a vad zenebona?

Mi ez a dobogás?

Dionüszosz, drága urunk,

Előtted mi meghódolunk,

Mi ez a vad zenebona?

Mi ez a dobogás?

áldott legyen adományod,

mámorosan járjuk táncod.

Szabadító, drága úr,

vérünk adjuk italul *(ismétlésekkel)*

Nem vagy az övé,

míg magadé vagy *(4 ismétlésekkel)*

AGAUÉ *(egyre vadabbul táncol)*

Dobban a szív,

szökken a vágy,

fullad a hang,
 izzik a bőr,
 tompul a fül...
 KAR

Hegyre föl, Hegyre föl Hegyre föl gyerünk mind,
 Dionüszosz jár elől,
 Dionüszosz, Dionüszosz, is-ten király!....
önfeledt sikítás

AGAUE (extázisából szavak, mondattöredékek szakadnak ki. Ad lib.:)

Márts meg borodnak hullámába-
 Gyúrj össze asztalod kenyerével -
 ...
 Szerelmed megsebesített,
 szerelmed megsebesített,
 ...
 megrázott szent irtózatod,
 még benne jár a villám mennydörögve...

Dionüszosz, Dionüszosz, is-ten király!....
 Ioóóó!

(bódultan indul el Dionüszosz karján az ismeretlenbe, Kithairón hegyére)

3. Teiresziász, politológus és Kadmosz, nyugállományú király neofitának
készülődnek

TEIRESZIÁSZ (*jön a hívők öltözékében*)

Ki őrzi ezt a kaput itt?

DANILOSZ (Laioszhoz) Te őrzöd?

LAIOSZ Nem én.

SZUZA Eddig én sem.

JOHANNUS Kopogtass be talán.

TEIRESZIÁSZ Kadmoszt hívd elő.

HOMON(*spéttel*) Ha kívánod, én őrzöm, uram.

TEIRESZIÁSZ Menjen be valaki, s szóljon,
 hogy Teiresziász van itt, s beszéde van vele.

JO HANNUS Én idegen vagyok itt. Jobban mondva, te idegen vagy.
 Nekem.

DANILOSZ Kadmosz? Ki az?

TEIRESZIÁSZ Tréfálsz. Ő alapította Théba városát.
 Hívd a kapuhoz. Tudja úgyis, mért jövök.

DANILOSZ Tudja? Akkor többet tud, mint én.

LAIOSZ Miért jöttél? --

KADMOSZ (*bejön*)Barátom, rögtön megismertem hangodat.

TEIRESZIÁSZ: (*megöleli, s közben megtapogatja*)

Nem állsz még útra készen? Megegyeztem veled –

KADMOSZ Bocsáss meg, öregem, meggondoltam magam...

TEIRESZIÁSZ (*folytatja előbbi mondatát*)

- dicsérni indulunk, készülj, Zeusz fiát...

KAR (*skandalálni kezdi, vissza-visszatérően*) Dionüszosz, Dionüszosz, is-ten-
 király!

KADMOSZ Dionüszosz, nem vitás, lányom gyermeke –

TEIRESZIÁSZ Imádd hát lányod, Szemelé helyett –

KADMOSZ De Pentheusz is unokám... A másiké..

És őt királlyá tettem, hát követni kell..

TEIRESZIÁSZ Követni? Nem! Dionüszoszt kell megkövetni.

KAR Dionüszosz, Dionüszosz, is-ten-király!

TEIRESZIÁSZ Ő lázba hoz ma vént és fiatalt.

KADMOSZ Épp ez az, ami engem elriaszt.

Tudom, nincs hatalom, mely nagyobb, mint egy istené.

TEIRESZIÁSZ Mitől félsz? Hogy komor városunk életre kell?

Ahol ő megjelent, a kő is eleven!

KADMOSZ Te bölcs vagy, tudhatod, a rend –

TEIRESZIÁSZ A legfőbb rend, Kadmosz, isteni rendelés.

Dionüszosz, Dionüszosz, is-ten-király!

Dionüszosz, Dionüszosz....

KADMOSZ Csak benne bízhatunk?

TEIRESZIÁSZ Én jobbat nem tudok.

KADMOSZ Halandó vagyok: minden istent tisztelek.

ráadják az öltözéket

KAR Dionüszosz, Dionüszosz, is-ten-király!

TEIRESZIÁSZ Na látod.

Bölcselkednünk kár az istenek felől.

Amit eldöntöttek ott fenn, egymás között,

azon nem változtathat soha emberész.

KADMOSZ És álljak be most vén fejemmel - ?

TEIRESZIÁSZ Járd velük!

KADMOSZ Nem szégyen ez -?

TEIRESZIÁSZ Csak ifjúnak szabad a tánc?

KAR Szabad... szabad... a hódolat.

a thürszoszt is megkapja

TEIRESZIÁSZ Az aggastyánoknak tilos?

KAR Szabad... szabad... az odaadás.

HOMON Szabad.. szabad az elragadtatás
 KAR Dionüszosz, Dionüszosz is-ten-király!
 KADMOSZ És nádbotommal éj s nap lankadatlanul
 verem majd a földet?
 TEIRESZIÁSZ Akárcsak én. Feledjük azt,
 hogy felettünk eljárt az idő.
 KADMOSZ S akkor szekéren röpjünk a hegyre föl?
 TEIRESZIÁSZ Egy istennek gyalog jár tisztelet.
 KADMOSZ Gyerünk, karolj belém.

elesnek

4. jelenet

*A külföldi útvjáról hazatérő Pentheuszt meglepi
 és felbőszíti az itthoni felfordulás*

PENTHEUSZ (*berobban, táskával, úti öltözetben*)

Külhönban járok épp, amikor hallom már a hírt,
 hogy városom megtébolyult, hogy felbomlott a rend,
 hogy férfiak dajkálnak otthon csecsemőt,
 mert családjuk tűzhelyét az asszonyok
 elhagyják, és erdőkben vernek tanyát,
 új istent ünnepelnek, örjögve, vadul,
 valami Dionüszoszt – állítólag – jól tudom?

HOMON (*provokatív*) Dionüszosz, istenkirályt.

PENTHEUSZ Egy népbolondítót!

KAR Dionüszosz, Dionüszosz.. is-ten király.

TEIRESZIÁSZ Az új isten,-- akin most gúnyolódsz, igaz?--
 ki se tudom még mondani, mily nagy lesz hamar.

PENTHEUSZ Most látom csak, a téboly téged sem kímélt.

KADMOSZ A tisztelet – *(folytatná)*

PENTHEUSZ És nagyapám is bolond maskarát visel.

KADMOSZ szavát elfeleded?

PENTHEUSZ Te vetted rá, Teiresziász. Gyalázatos!

TEIRESZIÁSZ Vegyünk csak sorba –

PENTHEUSZ Hol van anyám, Agaué?

KADMOSZ Agauét –

TEIRESZIÁSZ Vegyünk csak sorba –

PENTHEUSZ És nővérei?

KADMOSZ Ki áll a hatalom ellen, mely istené?

PENTHEUSZ Kié a város?

KAR Kié? Övé.

PENTHEUSZ Nem királya birtoka?
Akit királlyá tett a nép,

KADMOSZ Vagy én –

PENTHEUSZ – te mondtad így –

KADMOSZ követni kell, igaz. De nem, ha népe zsarnoka.

KAR Nem, ha – nem, ha –

PENTHEUSZ: Halljátok ezt? Hogy zsarnok? Én? Elpusztulunk.

KAR Elpusztulunk –

PENTHEUSZ Ő mondta (*Kadmoszra mutat*) azt is,

KAR Ő mondta!

PENTHEUSZ hogyha elvállalt a nép
fegyelmező hatalmat, az megmentheti.

TEIRESZIÁSZ Fortyogsz az indulattól. Belefűlsz.

PENTHEUSZ Hagyjam talán, hogy itt csürhék hada szaggassa ki
Kadmosz városának élő törzsökét?

KADMOSZ No álljunk meg –

TEIRESZIÁSZ Vegyünk csak sorba –

KAR Vegyük – álljunk meg – vegyük

PENTHEUSZ Beszélük, hogy egy idegen ifjú jött ide,
hullámos hajzata selymes és illatos, –
és éjjel-nappal zsenge lányokkal mulat –

PENTHEUSZ Ki látta? Te? Te?

HOMON Fogod még te is látni őt.

JO HANNUS Meglásd, a szőlő nedvével téged is megkínál.

PENTHEUSZ (*ellöki*) Eredj. Elkábított már téged is.

KADMOSZ Légy belátó.

PENTHEUSZ Leszek. Csak kapjam el!
Többé nem rázza botját, sem hajzatát,
Mert törzsétől nyakát azonnal elszelem.

KADMOSZ Törvényt te szabtal, s magad megszeged?

PENTHEUSZ Tekintélyem megóvnom talán jogtalan?

TEIRESZIÁSZ Egy isten tekintélyét sérted súlyosan.

PENTHEUSZ (*csak azért is*) Vasra verem a nőket is. Fölszámolom
akárhogy, itt és most, ezt a „vallásos” tombolást.

TEIRESZIÁSZ Népedet most a közös mámor élteti.

KADMOSZ Ha nálad nem találja, másutt keresi.

PENTHEUSZ Ki dolgát rendben végzi, nálam boldogul.

TEIRESZIÁSZ Tévedsz, király. A szüret ideje van. Forr a bor.

KAR Forr a bor

PENTHEUSZ (*A Karhoz*) Ez meghasonlást visz az emberek közé.

KADMOSZ Okos vagy és/de rideg. Így nem jutsz messzire.

PENTHEUSZ Hamis hit tébolyultja vagy te is!?
Ahol a bortól vesztik eszük asszonyok,
ott az isten csak egy szélhámos lehet.

KADMOSZ Csillapodj, fiam,

TEIRESZIÁSZ Láss józanul

- KADMOSZ Teiresziász tanácsa jó.
- TEIRESZIÁSZ Ne szállj az árral szembe most!
- KADMOSZ S ha ez nem isten, mint kijelented, hogy nem az,
hadd higgyék, istent szült Szemelé, hisz ez nekünk
s egész népünknek mérhetetlen becsület.
(*csend*)
- PENTHEUSZ Pentheusz, gyere, hadd koszorúzzam fejed.
- PENTHEUSZ Hozzám ne érj. Csak menj, komédiázz tovább,
ne szennyezz be, ne kend rám balgaságodat.
A mestered, aki felszítja tébolyod,
megkapja majd a neki járó büntetést:
horgas rudakkal forgatják fel jóshelyed!
a szélviharba szórják szét a jóslataidat!
- (*Kadmoszhoz*) Tudom, lelkét leginkább ezzel marhatom.
- KADMOSZ Boldogtalan, te nem tudod, hogy mit beszélsz.
- TEIRESZIÁSZ Gyerünk hát, Kadmosz, akármilyen vadul dühöng.
közbejárunk érte is,
- KADMOSZ S a városért.
Hogy az istentől ne érje váratlan csapás.

7. Dionüszoszt elfogják?

felhangzik a demonstratív dobolás

- PENTHEUSZ Elég legyen! Kerítsétek elő!
- DANILOSZ Kit?
- PENTHEUSZ Kit? Aki vallása pestisét hozta közénk,
a hamis prófétát, szélhámos hódítót!
(*sorra szemükbe néz*)
- Fogjátok el, gyerünk, vezessétek elém! (*bemenne*)
- HOMON Ezt ránk ne bízd!

LAIOS Uram!

SZUZA Hogyan?

JO HANNUS Honnan?

PENTHEUSZ A föld alól! Ide!(*bemenne*)
 Hogy aztán megkövezve vesszen el
 Dionüszoszának (*köp*) förtelmes ünnepén. (*bemegy*)

DIONÜSZOSZ: (*már közben is jelekkel biztatja, egyben megzavarja híveit.*
Most kezét összetéve világosan jelzi, hogy „fogoly” Előlép.)

SZUZA Uram! (*Pentheusz visszafordul*)

HOMON (*rajongva*)
 Nézd! (*Dionüszosz biztatva bólogat.*)

DANILOSZ (*már határozottan*)
 Itt van, látod, itt.

PENTHEUSZ Itt? Hogy kerül ide?

LAIOSZ Tényleg?!

JO HANNUS Megfogytunk.

HOMON Megfogytunk?

DIONÜSZOSZ: Vezessetek elé!

SZUZA (*Dionüszoszhoz, ezért mentegetőzve*)
 Nem szívesen fogunk el,
 idegen, de Pentheusz itt az úr, nézd el nekünk.

JO HANNUS Nevetve mondja, hogy vigyük.
 Isteni pofa!

JO HANNUS (*kezd pofátlan lenni*)
 Az asszonyok, viszont, ez érdekes, akiket
 a város börtönébe zárattál velem,
 (*Pentheusz nem emlékszik az arcára*)
 azok kiszöktek, hallod, visítanak,
 Dionüszoszt hívják, ott kinn, a réten.

- PENTHEUSZ *(tombol)*
Ki engedte ki őket?
- DIONÜSZOSZ: *(szelíden)*
Magától hullt le lábukról minden bilincs.
- PENTHEUSZ *(gúnyosan)*
Magától?!
- HOMON A vasat is meglágyítja a hit.
- PENTHEUSZ A vasat?
- SZUZA Látod, csodákra képes ez a férfiú.
- JO HANNUS *(jobb a tárgyra térni)*
Rendelkezz, Pentheusz, mi legyen veled.
- PENTHEUSZ Szabadítsátok ki kezét. Foglyom leszel.
(a többiekhez) Olyan varázslat nincs, hogy tőlem elszökik.
Bortól? Mitől búzlötök? Hátrébb! Táguljatok.
(a Kar távolabbra áll)
- PENTHEUSZ *(Körüljárja, s mint vásáron a lovat, vizsgálgatja Dionüszoszt)*
Arcod... szemed... nincs rajtad semmi feltűnő.
Sötét a bőröd.. Látszik bár, hogy ápolod.
Ha megjelenysz, őrzöng az asszony nép. Miért?
Mivel tüzeled őket? Mondd! Áru el titkodat.
S miért fogadnak engem hidegen?
Hová való vagy? Messze van szülőházad?
- DIONÜSZOSZ Az én országom éppen az, ahol vagyok. nevetés
- PENTHEUSZ Halljátok ezt? Senkifia! Földönfutó! fütty
S az új hitet, mit hirdetsz, miért ránk hozod?
- DIONÜSZOSZ: Dionüszosz küldött földetekre –
- HOMON Zeusz fia.
- LAIOSZ Zeusz fia.
- PENTHEUSZ *(nyílik a játéktára)*

- Van egy Zeusz, aki isteneket fabrikál?
- KAR *(moraj)*
- DIONÜSZOSZ Aki Szemelével nászban egyesült, csak az.
- PENTHEUSZ *(gúnyorosan)*
- Na, mondhatom!
- Álmodtad őt, nem? Színről-színre láttad is?
- DIONÜSZOSZ **Titka kapujának őrzője** én vagyok. ¹
- PENTHEUSZ *(a Karnak is játszva)*
- Jaj, mi lehet a kapu mögött?
- Meglehetem?
- DIONÜSZOSZ **Nem²**, amíg gyanakvás él benned, s nyegleség.
- PENTHEUSZ És aki hisz, rajong, kijár a jutalom?
- DIONÜSZOSZ Ha **elindulsz az úton³**, a végén megtudod.
- PENTHEUSZ *(a Karhoz)*
- Kerülgeti, s a vége, hogy semmit se mond.
- HOMON Kérdezd tovább!
- DANILOSZ Sokat tud.
- LAIOSZ Érdemes.
- PENTHEUSZ Hogy hiteddel itt híveket szerezhetsz, mért hiszed?
- JO HANNUS A fél világ, azt mondják, lelkes híve lett.
- PENTHEUSZ *(felfortyan)*
- Nem olyan okosak, mint mi, a görögök!
- (szünet)*
- PENTHEUSZ *(összegez)*
- Csalódtam benned, nők
kedvence, mit tegyek veled?

¹ enigmatikus mosoly

² kemény

³ fenyegető kétértelműség, csábítás

(hirtelen elhatározással)

Megvan! Levágatom a pimasz hajzatod.

Nem! Éles kést ide. Magam teszem.

SZUZA Ne tedd ezt, Pentheusz.

DANILOSZ Fejedre bajt hozol.

HOMON **Dionüszosz követét nem jó sérteni.**

PENTHEUSZ Nem sértem. Börtönbe vetem. S őrizem.

DIONÜSZOSZ: Nem jó:
Kiszabadítanak, ha akarom.

PENTHEUSZ A híveid talán?

DIONÜSZOSZ: Nem. Istenünkre számítok.

PENTHEUSZ Hol van? Itt? Vagy ott? Amott? Seholse látom.

DIONÜSZOSZ: Nem tudod, mit beszélsz, cselekszel, és ki vagy.

PENTHEUSZ Ragadjátok meg! Thébát sérti, s engem is.

(senki sem mozdul)

PENTHEUSZ Betojtatok?... *(dönt)*) Majd istállóba zárlak, én magam.

Jászolhoz kötlek. Mást se látsz, csak vak homályt.

Ott pofázzatok! Ott! Te meg a bűntársaid! *(megragadja)*

DIONÜSZOSZ *(int)* Indulhatunk.

*Pentheusz ráveti magát Dionüszosz hátára. Az engedelmesen térdre rogyan,
és kiviszi Pentheuszt. Dermedt csend.*

8.Zavar és rettegés

JOHANNUS Láttátok ezt?

SZUZA Hogy megalázta mesterünket!

JOHANNUS Dionüszosz követét.

HOMON, LAIOSZ Dionüszosz!

HOMON Magára hagytuk.

SZUZA Magára. De hagyta ő is magát.
 HOMON, LAIOSZ Dionüszosz !
 DANILOSZ Elhagyta őt Dionüszosz! Dionüszosz!
 összeverik
 JOHANNUS Aki megtagadja Dionüszoszt, megfizet.

9.Dionüszosz trükkjei és csodái

DIONÜSZOSZ *(artikulálatlan kiáltása hallatszik a palotából. A hívek reszketnek)*

Ió! Ió!

KAR Ó?

HOMON Ó volna az?

SZUZA Kite szólogat?

DIONÜSZOSZ *(„isteni” hangján szólal meg)*

Ió, ió. palin audô,

ho Szemelasz ho Diosz paisz⁴

KAR *(reszketése epileptikus rángásokká fokozódik)*

Dionüszosz! Dionüszosz!

DIONÜSZOSZ

*khthonosz Ennoszi potnia*⁵

(mennydörgés, robaj, földrengés, ami átfut a Kar tagjainak testén.)

KAR Dionüszosz odabent van!

JOHANNUS Boruljunk le mind!

DIONÜSZOSZ

⁴ Én hívlak újból: / Szemelé és Zeusz fia.

⁵ nagy istennő, ki a földet megrázkódtatod

hapte keraunion

aithopa lampada⁶

dômata Pentheosz!⁷

(Szemelé síremlékénél láng csap fel.)

(A Kar tagjai földre borulnak.)

(csend)

DIONÜSZOSZ (a térdeplők háta mögül)

Testvéreim, mi ez? Mért szállt meg úgy a rémület,

Miért roskadtok mind a porba? Láthatjátok, az isten,

Dionüszosz lerombolta a palotát. Talpra hát!

Elég a reszketésből⁸, fel a fejjel, gyűjtsetek erőt.

JO HANNUS

És ő?

DIONÜSZOSZ

Ki?

JO HANNUS

Dionüszosz.

HOMON

A hangja szólt előbb.

DIONÜSZOSZ (nevet⁹) Aki hisz, hallja őt!

HOMON

De jó, hogy újra látunk.

DIONÜSZOSZ

Ti kishitűek.

SZUZA

⁶ Égjen a mennyköves sugarú fáklyatűz/ Gyűjtsd meg lobogó villámtüzedet!

⁷ Gyűjtsd fel, gyűjtsd fel Pentheusz palotáját

⁸ a következő – evangéliumi játék – előkészítése. „Menjetek, készüljetek”

⁹ akkor ez sikerült!

Kétség fogott el,
amikor foglyul ejtett Pentheusz.

LAIOSZ

Ki óvna meg kívüled?

JO HANNUS

Saját szemünkkel láttuk azt,
hogy földre sújt, és megaláz.

DIONÜSZOSZ

Bolondját járattam vele,

LAIOSZ

Te magad? Járattad?

DIONÜSZOSZ

Jászolhoz köt, csak hitte azt!
Hozzám se ért. Tekintetét ködkép zavarta meg:
Azt hitte egy bikáról odabent, hogy én vagyok.
Annak vetett patáira temérdek kötelet...
Vad dühében dülva-fúlva, izzadsága gyöngyözött,
és fogát ajkába vájta. Én meg ott, hozzá közel,
nyugton ültem és figyeltem.

KAR (*röhögnek*)

DIONÜSZOSZ

És akkor jött Dionüszosz:
Megremeg a palota, rázkódik, fölcsap a láng
anyja sírján.

KAR – Láttuk!

LAIOSZ Láttuk.

KAR - Láttuk mi is.

DIONÜSZOSZ

Pentheusz nem különben! S azt hiszi, a háza ég.

Föl-le futkos, parancsot ad, szolgáinak kiáltozik:
 ”Vizet ide, hamar!” Rohan mind, de fölöslegesen.
 Végül föladja a király – mert gyanút fog hirtelen,
 hogy elszöktem. Szalad kardért, (*megáll a mesében*) Mészárost már
 láttatok? (*mutatja*).

KAR (*röhögnek*)

DIONÜSZOSZ

Ám istenünk, legalábbis én azt hiszem, ő maga,
 egy képmást készít hamar ott, s emberünk arra ront,
 a levegőt kaszabolja, azt képzeli, hogy ledöf.

KAR Téged? Ő? (*röhögnek*)

DIONÜSZOSZ:

Ekkor újabb csapás éri őt, szegényt, mert istenünk
 földre veri palotáját – ott láthatók romjai.
 Én kijöttem most hozzátok, könnyedén, fölényesen.
 Vele többé nem törődöm. Mit tudhat még mondani?

(*kijön Pentheusz a palotából, Kívül-belül a pusztulás jeleivel.*)

PENTHEUSZ

Megáll az ész, az idegennek hűlt helye.
 Börtönben volt, bezárva, béklyó a kezén.
 Haha!
 Hát itt van már! Mi ez? Mi ez a trükk?
 Mondd!

DANILOSZ

Ez volna trükk? (*a palota romjaira mutat*) leomlott, lerogyott, lehullt.

JO HANNUS

Hatalmát megmutatta neked Dionüszosz.

PENTHEUSZ (*leveri a port magáról, csak Dionüszoszra összpontosít.*)

Járkál fel-alá, flangál itt szabadon.

DIONÜSZOSZ

Nyugodj meg. Csillapodj és fékezd dühödöt.

PENTHEUSZ

De hogy van ez? Kiröppensz. Hogy kerülsz ide?

DIONÜSZOSZ

Megmondtam ugye: lesz, aki megszabadít.

PENTHEUSZ

Kicsoda? Mindig új mesével állsz elő.

DIONÜSZOSZ (*rejtélyes*)

Ő, akinek seregével vannak hívei.¹⁰

JO HANNUS (*marhászkodni kezd*).

A rejtvény könnyen fejthető.

SZUZA

Nem kell hozzá királyi fejfedő

DANILOSZ

Csupán egy benőtt fejtető.

PENTHEUSZ (*begurul*)

Bezárni mind a hét kaput!! Parancsolom!

DIONÜSZOSZ

Ugyan! Van isten, akinek egy kapu ellenáll?

PENTHEUSZ

Nem hagyom, hogy igába döntsék városom.

DIONÜSZOSZ

Kutyák csaholnak így, ha nem tudják, ki vagy

Tanulj inkább király, hallgass meg másokat.

JO HANNUS

¹⁰ elégedetten nevet egymásra a Kar, szereti a létszámot

Kérdezd meg embered, na, milyen hírt hozott!

(*rámutat Homonra, aki meglepődik.*) (*Pentheusz is bámul*)

DIONÜSZOSZ:

Kithairónról jött épp. (*Pentheusz zavart*)

10.A jó hír. Kezdi összeállítani Dionüszosz evangéliumát.

HOMON.

A „tébolyult asszonynépet” láttam, ¹¹ahogy
te mondd, és tudok róluk egy keveset.

DIONÜSZOSZ

Jött, és jelenti neked meg Thébának is,
hogy ami ott történik, az több, mint csoda.

PENTHEUSZ

Hogy úrrá lett a bor a bódult nép felett?

SZUZA:

Uram, nem tudja: jobb, ha őszintén beszél,
és részletesen, vagy inkább óvatos legyen?

PENTHEUSZ Csak bátran!

LAIOSZ

Heves természetedtől én is rettegek,
hiszen király vagy, és hamar gerjedezel.

PENTHEUSZ

Én?! meg nem büntetlek semmiért.
Őszinte szóra haragudni nem helyes.
De mennél szörnyebb tettekről adsz számot,
annál szigorúbb lesz, igen, a büntetés

¹¹ Végig, a személyrag kivételével Dionüszoszt nézi

ennek (*Dionüszoszra mutat*), aki asszonyt
és lányt **bűnre csábított**.

HOMON **Az asszonyok három csoportját¹²** láttuk ott.

Szendergett hosszan elnyúlt testtel mindahány,
fenyőtörzseknek döntve hátuk egyesek,
mások meg tölgylevélen fektették fejük
a földre,

JO HANNUS

józanul! s nem, mint te állítod,
bortól s a dobok vad zajától ittasan.

DANILOSZ

Láttam, hogy egyikük felpattan hirtelen,
és hangos szóval költögeti társait,
mert szarvasbögést hall az erdő mélyéről ...

LAIOSZ

Fegyelmezett, szép rendben szöktek talpra mind,
korosabbak, ifjak, érintetlen szüzek is.

PENTHEUSZ (*eközben*) (*bele-bele szúr egy-egy szót a Jo Hannus szövegébe:*

„Józanul!?” *Danilosz szövegébe: Nem oroszlán? Laioszéba:*
„Érintetlenek?!”)

SZUZA. Higgyél nekünk! Ha láttad volna ezt, király:

volt, aki csöpp gidát és farkaskölyköket
kapott karjára, s kínálta fehér tejét,

HOMON

mert nemrég szült, és melle csak úgy duzzadt...

PENTHEUSZ

De sajátját otthon hagyta, mi? **Szép kis csoda¹³**!

¹² még mindig Dionüszoszt nézve

¹³ őszinte undorodással

DANILOSZ

Volt egy¹⁴, aki botjával a sziklára csapott,
és tiszta, harmatos forrás szökött elő.

JO HANNUS

Volt, aki földhöz érintette a nádbotot,
és borpatkokat küldött onnan istene.

HOMON Ha ott vagy¹⁵, - Dionüszoszt nagy csodáiért
alighanem te is rajongva tisztelel.

PENTHEUSZ Futótűzként terjed a megszállottak tébolya!
És józan ember egy se volt, hogy közbelép??-

LAIOSZ Volt néhány pásztor, és –

JO HANNUS

Lesték, ki az, aki az erdők csöndjét felveri.
Egyikük így szólt: „Emberek, ne hagyjuk ezt,
én azt javaslom, vadásszuk le, s fogjuk el
a főkolompost.”

PENTHEUSZ

A főkolompost!

DIONÜSZOSZ

Agauét.

PENTHEUSZ

Az anyám? Na ne hazudj! Elég! Roppant szégyen ez.

JO HANNUS

Egy pásztor előtt pörgött éppen –

HOMON Ki a bokorból! El akarja kapni őt.

Agaué ordít:

¹⁴ nem ez volt a csoda, hanem amit most mondok

¹⁵ ha korábban elindulsz a hegyre...

SZUZA „Férfibanda bújik itt!

Vadásznak ránk, hamar, gyertek ide, siessetek.

Botot a kézbe, jó lesz az, lándzsa helyett.”

Azok elfutnak¹⁶, ők meg rárohannak egy
lehelő gulyára, puszta kézzel, csak úgy,
mások borjakra rontanak, tépik vadul.

PENTHEUSZ A nők?

JO HANNUS Láthattál volna húst és hasított patát

föl és leszállni, hús függött fenyők magas

ágán, friss vértől csöpögve, itt meg ott.

PENTHEUSZ:

Iszonyatos!

DANILOSZ

Nem csoda az olyan, ha nem remegsz belé.

SZUZA

S nem álltak meg,¹⁷ hanem mint seregélycsapat,

ki a mezőre, itt a Gangesz partjain –

DIONÜSZOSZ

... a Kithairón-hegy tövén!

SZUZA

Ja, a Kithairón hegy tövén.

-¹⁸ Két falut is feldúltak, mint vad hódítók,

- és fosztogattak, zsákmányt szedtek mindenütt.

- Volt, aki a házakból gyermeket rabolt.

Batyu se kellett hozzá, fölkapta csak,

és ott ragadt. - Hajukba lángoló tüzet

¹⁶ a gyáva pásztorok!

¹⁷ saját magát folytatva

¹⁸ látomásos középhangon, ívekben

vittek, s nem égtek el.

Hátborzongató látvány volt, uram.

PENTHEUSZ

Fegyvert a kézbe!...

HOMON Az ellenséges fegyver rajtuk nem fogott¹⁹,
ők pedig sebeztek, s visszaverték könnyedén
a férfiakat. Isten velük volt, biztosan.

JO HANNUS. Ezt az istenséget, bárki is, ajánlom én,
fogadd be városodba.

LAIOSZ

Bárhogy vesszük is.

DIONÜSZOSZ:

Dionüszoszról itt meg kell jegyezni²⁰ azt:
van olyan ő is, mint a többi istenek.

JO HANNUS

Felszabadít téged, és ez félelmetes.

PENTHEUSZ

Nem késhetünk. Halljátok mind parancsomat
(*JOHANNUS*hoz):

A pajzsosoknak szólj, hogy gyülekezzenek!

(*LAIOS*hoz):

Minden lovas gyors lóra üljön, az összes
kardforgató, dárdás, és mind az ijjasok!

Itt sorakozzanak. Nagy harcot indítunk
a megszállottak ellen.

DIONÜSZOSZ

Pentheusz, nem hallgatsz szavamra, nem figyelsz.

¹⁹ Szuzát folytatva

²⁰ a bárkire reflektálva

PENTHEUSZ

Minden veszve van,
ha ezt a gyalázatot túrnünk kell tovább.²¹

DIONÜSZOSZ: Igaz, hogy megsértettél, mégis INTELEK:

ne fogj az isten ellen fegyvert, csillapodj,
mert Dionüszosz **nem tűri**²², hogy ünnepén
Kithairón hegyéről szétkergesd híveit.

PENTHEUSZ **Utasítgatsz?** Kiszöktél. Legyen ez elég.

Azt akarod, hogy megint megbüntesselek?

JO HANNUS:

Én inkább áldoznék Dionüszosz előtt,
sem hogy veszettül rugdalózzam ellene.

PENTHEUSZ

Majd asszonyvérrel! Áldozok! Fenn a hegyen.
Megérdemli a sok zavarodott fejű.

DIONÜSZOSZ

Ember, most dolgodat még elrendezheted.

PENTHEUSZ (*nevet*)

Kedves! - Alattvalóim szolgája legyek?

DIONÜSZOSZ

A nőket én, fegyver se kell, visszahozom.

PENTHEUSZ

Hohó, egy újabb trükk. Mit forralsz ellenem?

DIONÜSZOSZ

Egy trükk? A megmentéseden gondolkodom.

PENTHEUSZ

Összeesküdtek. Hogy tovább tombolhassatok?

²¹ összekapdossan a zeneszerszámokat

²² nem fogja tűrni, én utoljára figyelmeztetlek

DIONÜSZOSZ

Egy istennel esküdtem össze, nem velük.

PENTHEUSZ

Erőt mutatni most! És te meg tartsd a szád.

DIONÜSZOSZ És – Ha felderítenéd, a sok nő mit csinál?

Közéjük furakodnál észrevétlenül?

PENTHEUSZ Ajánlat?!

DIONÜSZOSZ *(ajánlatát megkoronázza)*

Kileshetnéd a szertartások titkait.?

PENTHEUSZ

Mit mondjak? Egy s mást megérne az nekem.

DIONÜSZOSZ

Gerjedsz. Azt látom. Mondd, mi izgat ennyire?

PENTHEUSZ

Bódulatban látni őket: szorongató.

DIONÜSZOSZ

Szorongat, és mégis megtennéd szívesen?

PENTHEUSZ

Meg én. Meghúzódnék ott egy rejtekhelyen – *(mondaná tovább)*

DIONÜSZOSZ *(közbevág)*

Hiába, fölfedeznek, bújj akárhová.

PENTHEUSZ Igaz, *(hirtelen)*

Mit bánom én, akkor nyíltan megyek.

DIONÜSZOSZ

Szóval? Vezesselek? Lélekben készen állsz?

PENTHEUSZ

Indulhatunk. Minél előbb. Te vagy a vezetőm.

DIONÜSZOSZ

Női ruhát öltö magadra, először is.

PENTHEUSZ

Hogyhogy? A férfi, én, nővé változzam át?

DIONÜSZOSZ

Gondolj a pásztorokra, hogy futottak el!

PENTHEUSZ

Női ruhába? Biztos ez? Nem! szégyellem.

DIONÜSZOSZ

Ha férfiként meglátnak, végeznek veled..

PENTHEUSZ (*menne be*)

Nem, női ruhába bújni képtelen vagyok.

DIONÜSZOSZ

Döntsd el, lerántani a leplet kész vagy-e.

PENTHEUSZ (*visszafordul*)

De észrevétlen hogy jutok át a városon?

DIONÜSZOSZ

Csak bízd reám magad.

PENTHEUSZ (*menne be*)

Hogy mit teszek, eldöntöm bent.

DIONÜSZOSZ

Pentheusz!(*odalép hozzá, a szemébe néz*)

Testvérek vagyunk. Szeretlek. (*szájon csókolja*)

PENTHEUSZ (*döbbenten hallgat*)

DIONÜSZOSZ (*sóhajt*)

De sajnálom, hogy istenünk nem tiszteled! !

(*borral kínálja, Pentheusz iszik*)

PENTHEUSZ (*indulna*)

Szóval ...megyek be. Aztán ... vagy fegyvert fogok,

vagy pedig mást teszek: követem tanácsodat.

DIONÜSZOSZ

Dionüszosz! Nem vagy messze. Tedd a dolgodat.

SZUZA

Eljött a bosszú?

JO HANNUS Meg kell vadítani, mert másképp, józanul
nem fog ez női maskarát felölteni.

DANILOSZ

Röhögni fog majd rajta minden thébai.

HOMON Megtudja ő is végre,

Dionüszosz, Zeusz fia, milyen nagy isten.

SZUZA

Félelmetesebb mindegyiknél.

HOMON

De híveit megjutalmazza gazdagon.

SZUZA

Kit így, kit úgy.

KAR

Ho Szemelasz ho Diosz paisz

(a Kar extatikus állapotba kerül, egyfajta dervistáncot jár.)

11.Dionüszosz felkészíti Pentheuszt, és kijelöli útját.

PENTHEUSZ *(megjelenik anyja ruhájában)*

Két napot látok fönt az égen, úgy hiszem,
hétkapus Thébából is kettőt ideleln.

DIONÜSZOSZ

No lám csak, üz a vágy, hogy lásd azt, amit nem szabad,
és hévvel lelkesedsz azért, ami tilos.

Gyere, Pentheusz, mutasd magad, hadd lássalak.

Forogj! Akár egy Kadmosz-lány... Na! Ez jó irány.

PENTHEUSZ

És úgy látom, hogy bika vagy te, előttem itt.

A homlokodból szarvak ugranak elő. *(nevet)*

Vadállat vagy? Bikává lettél teljesen.

DIONÜSZOSZ Azt látod végre, amit kell.²³

PENTHEUSZ Figyelj csak, nézd! Nem olyan vagyok,
mint anyám? Agaué!? Úgy lépdelek, ugye?

DIONÜSZOSZ Várj csak. Neked adom ezt a vendéghaját.

PENTHEUSZ (..) Az jó. Úgy látszik, szétziláltam fűrtjeim.

DIONÜSZOSZ Megigazítalak. Tökéletes leszel.

PENTHEUSZ Tiéd vagyok. Egészen rád bízom magam.

DIONÜSZOSZ Alul nem jó, és köntösöd redői sem
simulnak úgy csípőd fölé, mint illenék.

(elrendezi a ruháját, levetkőzteti. Ennek során gézzel „nemteleenné” szobrássza

Pentheuszt,

PENTHEUSZ *(az átváltozás közben)*

Aztán Kithairónt csak úgy a vállamra kapom,
erdőt, mezőt, az asszonyfalkát, nem igaz?

DIONÜSZOSZ

Ha mered, megteszed.

PENTHEUSZ Vigyek vasat? Vagy szaggassam ki puszta kézzel?

A hegyoldalnak vessem fejem s vállamat?

DIONÜSZOSZ:

Látod, nem volt helyén

korábban az eszed, de most már működik.

PENTHEUSZ

Ésszel! Így leszünk úrrá az asszonyok felett.

Majd elbújok a fenyőfák között.

²³ Ez az, sikerült!

DIONÜSZOSZ

Úgy van, csak játssz bújócskát, és majd azalatt
kikémleled az őrjöngőket ravaszul.

PENTHEUSZ

Remélem is, hogy meghitt fészkeikben elkapok
néhány madárkát bent a sűrűben.

DIONÜSZOSZ

Hát erről van szó éppen, ezért mész oda,
vagy te leszel a hunyó, vagy ők a fogók.

PENTHEUSZ

Nincs rajtam kívül férfi, aki ezt meri.

DIONÜSZOSZ Nincs bizony, ilyen ...áldozatra kész.

Lesz is kalandban részed, érdemed szerint.
A megváltás útjára én vezetlek el,
de vissza onnan másvalaki hoz.

PENTHEUSZ

Anyám...

DIONÜSZOSZ

És ámul majd a nép.

PENTHEUSZ

Ezért is vállalom.

DIONÜSZOSZ

Anyád karjára vesz...

PENTHEUSZ

...diadalittasan.

DIONÜSZOSZ

Szülőanyád.

PENTHEUSZ

Ilyen jó dolgom lesz?

DIONÜSZOSZ

Jó dolgod, bizony.

PENTHEUSZ

Kijár nekem.*(elindul)*

DIONÜSZOSZ: *(int JoHannusnak):*

Gyere, kísértjük el!

JOHANNUS *(elindul)*

HOMON Rajta, sivítsuk végzetét a csaló Pentheusznak,
aki női ruhába bújva, bikát követve pusztul el!!

A KAR:

A dög! A dög! A dög! Pusztuljon!!

Szúrd le! Szúrd le! Szúrd le! Pusztuljon!!!

13. Áldozati szertartás és frusztráció.

(JO HANNUS *visszatér, kedveszegett és titokzatos*)

DANILOSZ

A Kithairónról jössz?

HOMON

Mondd.

LAIOSZ

Milyen hírt hozol?

JO HANNUS

Ki nem találsz.

DANILOSZ

Túl messzire ment Pentheusz?

JO HANNUS

Oda, ahonnan nincs már visszaút.

SZUZA

Elpusztult?

JO HANNUS

Csúfosan.

HOMON

Dionüszosz, nagy isten!

DANILOSZ

A szívünk örvendezik.

JO HANNUS

Mit mondasz? Ezt miért mondogod?

Minek örülsz?

DANILOSZ

Te is tudod. idegen földön idegen vagyok.

De börtöntől ezentúl nem kell félnem.

JO HANNUS

Thébában nem maradt már férfi, azt hiszed?

Nem állnak bosszút majd királyukért?

HOMON

Nekem Dionüszosz, nem Théba az uram.

SZUZA

Hogy végezte, halljuk, az a gonosztevő?

JO HANNUS.

Jobb volna nem tudnod... Mentünk egy füves völgybe le,

vigyázva léptünk, susmorogva csendesen,

hogy mi lássunk, de bennünket meg ne lássanak.

LAIOSZ

S az asszonyok?

JO HANNUS

A sziklafal tövében, fenyőfák alatt
ültek, volt, aki lombja vesztett thürszoszát
fonta körül repkénnyel újra, gondosan.

SZUZA

A lényeket!

HOMON

Hagyd, mondjon el csak minden részletet.

JO HANNUS

Mások, másokkal összekapaszkodva, lelkesen,
rajongva énekelték hitünk himnuszát.

HOMON

Melyiket?

JO HANNUS

A „Jöjj el közénk”-et...

HOMON: *(dúdolni kezdi, s dobol hozzá)*

Jöjj el közénk, Dionüszosz,
itt sok száz híved vár,

LAIOSZ:

itt sok száz híved vár...

HOMON, LAIOSZ, *(együtt)*

Jöjj el közénk, Dionüszosz,
itt sok száz... híved vár,
itt sok száz... híved vár,
Gyere, vágass bikalábbal,
vár száz híved
borral, dallal, tánccal már.*(ismétlik)*

HOMON: (JoHannusnak)

Te is!

JO HANNUS (*kényszeredetten*) borral, dallal, tánccal már.

SZUZA:

Pentheusról mesélj, mit szólt a mocsok.

Jo HANNUS.

Azt mondta: „Innen, ahol állunk, idegen,
a rajongó csürhe előlem rejtve van,
de másszunk fel a szirtre, egy fa tetején
azt a szent üzekedést jobban láthatom.”

SZUZA

Hogy vakult volna meg a nyomorult!

HOMON

Vakulj meg, vakulj!

DANILOSZ

Vak úr! Vak úr!

SZUZA És szótlán tűrte? Mit tett erre mesterünk:

JoHANNUS

A karját fölemeli, s kezéhez hajol
egy nagy fenyőnek égígérő ághegye,
s ő húzza, húzza, húzza a föld színére le.
Feszésre görbül az ág, mint egy íj...

HOMON

Én mondom nektek, nem halandó műve ez!

LAIOSZ

Nem ám!

JO HANNUS

Az ágra ráülteti Pentheuszt,
s a két keze közt, lassan, így engedi föl:

Égig meredve áll megint a nagy fenyő.

DANILOSZ (*röhög*).

Így áll!

JO HANNUS

s az ága hátán Pentheuszunk lovagol...

DANILOSZ

Falovon! Hé!

LAIOSZ

Gyi te, fakó!

SZUZA

A kukkoló...

HOMON

Hát mesterünk? Mit csinált? Nevetett?

JO HANNUS

Köddé vált hirtelen.

HOMON

Csoda.

SZUZA:

Micsoda?

JO HANNUS

Egy hang szólt, Dionüszoszé talán, hogy: „lányaim,
itt hozom nektek azt, aki nem tiszteli
hitünket. Szabjátok ki rá a büntetést.”

Ahogy kimondta ezt, valami láng csapott
a földről az égbe

SZUZA

és égből a földre le.

HOMON

Villám?

LAIOSZ

Zeuszé?

DANILOSZ

Naná!

SZUZA

Dionüszoszé.

LAIOSZ

S az asszonyok?

JO HANNUS

Mondom. Fülük hegyezve, - mert a szózatot
nem értik pontosan... – néznek ide-oda.
Újra szól a hang. Erre Kadmosz lányai
mikor meglátják a fán lovagló királyt,
egy szirtről szórják rá a kövek záporát,
ágakkal, botjukkal dárdázzák szüntelen
a nyomorultat, csakhogy hasztalan,
túl magasan ül fenn, bénán és tanácstalan.

A KAR

„Le vele! Le vele!” „Le vele!” „Le vele!”

JO HANNUS

Körmükkel kezdik ásni végül azt a fát.
Rikolt Pentheusz anyja: „Álljatok a törzs köré,
öleljük át mind, asszonyok, és szedjük le
ezt a vadat, hogy szertartásunk titkait
ki ne fecsegeje.” Ezernyi kéz tapad hamar
a fenyőre, és a fa gyökerestül kiszakad.
Pentheusz a földre, s mint oroszlán üvölt,
mert tudja, érzi már, közel a végzete...

SZUZA

Magasban ült fönn és magasból hullt alá
 HOMON Rajta, sivítsuk végzetét a csaló Pentheusznak,
 aki női ruhába bújva, bikát követve pusztul el!!

A KAR:

A dög! A dög! A dög! Szúrd le! Szúrd le! Szúrd le! Pusztuljon!!

JO HANNUS

Az áldozat papnője ki más?

Az anyja lett,

és rárohan. Vendéghaját most Pentheusz

ledobja, ismerjen már rá boldogtalan

Agaué, s meg ne ölje. Arcát cirógatja hát,

s remegve szól: „Anyám, én vagyok. A fiad!

(Jo HANNUS földre rogy)

Kérlek, irgalmazz, könyörgök, és meg ne öld

azért, mert meglesett, a saját gyermeked.”

„Nézd szemem, állam, orrom, nézd az alakom!..

Vadállatnak látsz, oroszlánnak? Nem vagyok!”

JO HANNUS:

” Szánd meg, kegyetlen, méhednek gyümölcsét.”

De se nem látott, se nem hallott Agaué.

Szája habzott, agya elborult, vége volt.

A KAR: *(visongás, majd lassan széthulló, artikulálatlan hangok)*

Dionüszosz, Dionüszosz, is-ten-király *(többször)*

JO HANNUS:

A balkarját az anyja megragadja most

(elkapja HOMON-t)

és oldalának vetve lábát, tépi ki

(H. felordít)

vállból,

SZUZA

Pedig biztos nem volt ilyen erős.

HOMON Egy isten tette izmossá karját-kezét. *(liheg, karját dörzsöli)*

JO HANNUS: *(H-ra mutat)*

Pentheusz, míg volt még benne lélek, jajgatott,
azok lábát sarustól, a bordáiról lefoszlott mind a hús,
s a nők friss vértől csuszamosan,
mint labdát dobálták Pentheusz húscafatait.

(a Kar szétesik, hallgat)

Szétszaggatottan hevert a test, egy része fönt
a durva szirten, más az erdő sűrűjén,
nem könnyű ráakadni. ♣ Csak nyomorult fejét
ragadta kézbe anyja, s rázta vad mánortól ittasan,
mint bősüült oroszlánfejet,
s hurcolta át nagybüszkén a Kithairón völgyein.

14. A hazatérő Agaué diadala.

*(Agaué énekelve jön a Kithairón felől. Pentheusz véres fejét bebugyolálva
magához szorítja)*

AGAUE

Idenézz, idegen!

HOMON

Mondd, mit akarsz?

AGAUE

Hozom a hegyekből az elejtett
göndörszörös isteni zsákmányt.

SZUZA Látom, Agaué, s itt a helyed

Dionüszosz hívei között.

AGAUE

Hurok nélkül, puszta kézzel fogtam el
ezt a vad oroszlánt, ezt a kölyket, látod ezt?

DANILOSZ

Hol? A vadonban?

AGAUE

Kithairón...

LAIOSZ

Kithairón?

AGAUE

okozta vesztét.

DANILOSZ

Ki ejtette el?

AGAUE

Enyém a legfőbb dicsőség.
Boldog Agaué, így kell ezentúl hívnotok.

SZUZA

S egymagad?

AGAUE

A Kadmosz-

LAIOSZ

A Kadmosz?

AGAUE

lányai sújtottak le rá utánam,
de csak utánam.

SZUZA

Szerencsés vadászat! (*dobolásba kezdenek*)

AGAUE

Gyertek, lakomára, mind.

HOMON

Lakomára? Jaj, szegény.

AGAUE

Kölyök állat ez. Sörénye alatt puha
pihe borítja kis pofáját.

DANILOSZ

Vadállatéra emlékeztet szőrzete.

AGAUE

Dionüszosz volt a falkamesterünk,
ő uszította erre a vadra híveit.

SZUZA

Remek vadász!

AGAUE

Engem dicsérsz?

SZUZA

Nagy vagy, esküszöm.

AGAUE

Apám majd, Kadmosz, és főként
fiam, remélem, Pentheusz--

SZUZA

odalesznek mind...

AGAUE

E pompás zsákmányt látva...

HOMON

Kiborulnak...

AGAUE Kiborulnak.

DANILOSZ

Örölsz neki?

AGAUE

Boldog vagyok. Hatalmas tett,
amit dicsőségünkre vittem végbe most.

JO HANNUS

Mutasd csak meg, hóbortos asszony,
a dicső zsákmányod a polgároknak is.

AGAUE Gyertek, mind, akik Théba erős városát

lakjátok, nézzétek csak, tessék, a vadat!

Mi, Kadmosz lányai ejtettük el.

Kérdem én, ugyan mit kérkednek azok,
akik lándzsát kaptak kezükbe, de hasztalan?

Mi puszta kézzel fogtuk el, bizony, bizony.

És puszta kézzel szaggattuk szét tagjait.

Hol van ilyenkor az apám? Jöjjön ide!

Pentheusz fiam, hol-merre késik? Ide
egy jólácsolt létrát! Vesse a várfalnak hamar!

Hogy fölszögezze nekem ezt a dicső trófeát,
e levadászott oroszlánkölyök fejét.

15. Illumináció

KADMOSZ

(zsákot húz magával)

Én itt jártam már a várfalak között,
amikor hallottam, mit tettek lányaim.

És visszamentem az erdőbe, s most itt hozom.

Szétszaggatva találtam Kithairón hegyén.

Tomboltak még a tölgyek közt az asszonyok,

De volt egy, azt mondják, Agaué, aki
táncléptekkel indult erre, s való igaz:
itt látom őt, és ez a látvány iszonyú.

AGAUE

Apám, a büszkék közt is legbüszkébb lehetsz.
Nincs a földkerekségen három ilyen lány.
Nővéreimre, s magamra gondolok,
aki a szövöszéknek hátatfordítottam, és
magasra törve, kézzel terítettem le ezt a vadat.
Ölben hozom, mint látod, friss jutalmamat.
Díszítsd föl házadat. Fogd meg. Legyen tied!²⁴
Barátaidat hívd lakomára boldogan,
hőstettet hajtottak végre a lányaid.

KADMOSZ

Szép áldozatot kínálsz az ég lakóinak,
szép torra hívod Théba népét, s engem is!
Jaj nekünk, miattad előbb, aztán magamért.
Jogosan, mégis irgalmatlanul végez velünk
az isten, bár a mi családunk gyermeke.

AGAUE

Nézd, hogy zsörtölődik, zsémbel mind, aki öreg!
A pillantásuk is milyen komor, rideg.
Csak lenne a fiamból szerencsés vadász,
mint anyja, s látnám egyszer fenn a hegytetőn
vadat hajszozni. Nem! Ő istennek feszül,
sajnos, csak ahhoz ért. Térítsük el, apám,
e káros szenvedélytől. Szóljatok neki:
jöjjön ide, és lássa boldogságomat.

²⁴ amit kaptam a csábítóimtól, eléd helyezem.

KADMOSZ

Először is vedd az égboltra a két szemed. (*megragadja Agauét*)

AGAUE

Na jó. Mért kéred ezt? Jaj, mondd, hogy mire jó?

KADMOSZ

Még ugyanaz, vagy másnak látod, mint előbb?

AGAUE

Most fényesebb. És tisztább. Áttekinthetőbb.

KADMOSZ

És a nyugtalanság szívedből eltávozott?

AGAUE

Nem értem, pontosan, mit kérdezel, de most úgy érzem, elmém tisztul, és józanodom.

KADMOSZ

Hallod, amit mondok, s felelsz világosan?

AGAUE

Fogalmam sincs, apám, hogy mit mondtam előbb.

KADMOSZ

Kivel kötöttél házasságot, tudod-e?

AGAUE

Földi ember, Ekhión özvegye vagyok.

KADMOSZ

És a fiú, akit férjednek szültél, ki volt?

AGAUE

Az én szerelmetes fiam – Pentheusz király.

KADMOSZ

S kinek fejét tartod most karjaid között?

AGAUE

Oroszlánét, apám. Magam ejtettem el.

KADMOSZ

Nézd meg csak jobban, és akkor fölismered.

AGAUE

Ez nem lehet. Jaj. Mit tartok kezem között?

KADMOSZ

Vizsgáld erősen, s győződj meg, hogy ki az.

AGAUE

Látom, hogy - szörnyűség!²⁵ –.

KADMOSZ:

Még oroszlánnak nézed-e?

AGAUE

Nem, nem, ez Pentheusz feje, én nyomorult.

Ki ölte meg? És hogy került kezem közé?

KADMOSZ

Te ölted őt meg, te és a nővéreid...

AGAUE

Hol halt meg? Otthon? Vagy másutt valahol?

KADMOSZ

A Kithairón erdejében

AGAUE

Mért? Mi dolga volt? *Kadmosz feláll*

KADMOSZ

Hogy gúnyt űzzön istenből és belőletek.

AGAUE

Nem értelek. És hogy kerültem én oda?

KADMOSZ

²⁵ egyszerűbb, dallamtalan

Örjöngtetek, s a város tombolt veletek.

elkapja a thürszoszt Homon kezéből

AGAUE

Dionüszosz! Ő sújt le ránk, már érzem biztosan.

KADMOSZ

Istenségét mért kellett megtagadnotok?

AGAUE

Hol van a drágám, fiam teste, mondd, apám.

KADMOSZ

Nehéz volt felkutatnom – én hoztam ide.

AGAUE

Örjöngésemhez mondd, mi köze volt neki?

(össze-vissza kapkodva, keresgélve állnak neki, ami ruhamaradványt Agaué

*összeilleszt, azt Kadmosz örjöngve szétdobálja, érezve a
megváltoztathatatlant)*

KADMOSZ

Írmagunk se maradt ugye, nincsen fiam,

A lányom, a lányaim, a lányaim...

Népem egyedüli reménye, támasza,

Te kedves unokám, lányom magzata...

a város félve tisztelt, senki sem akadt...

Most majd a palotából kítaszítanak,

Engem, ki Théba magvát elvettem itt

és betakarítottam szép termésemet...

AGAUE

De szétszaggatott tested romjait

hová helyezzem el?

KADMOSZ

Most én nyomorult vagyok, te siratnivaló...

AGAUE

Hogy szorítsam magamhoz, én, boldogtalan,
e drága testet?

16. „Deus ex machina”

HOMON:

Veled érzünk, Kadmosz, habár az unokád
jogosan bűnhődött, akárhogy fáj neked...

DIONÜSZOSZ:

Aki nem hisz az istenekben, nézze csak
Pentheusz csúf bukását – s hódoljon nekik.

KADMOSZ

Dionüszosz, bocsáss meg. Vétkeztünk ellened.

DIONÜSZOSZ:

Késő bánat. Korábban vakok voltatok.

AGAUE

Tudjuk. De büntetésed iszonyú.

DIONÜSZOSZ:

Nem. Mert engem sértettetek iszonyún.

AGAUE

Embertelen vad kint zúdított palotádra, apám
Dionüszosz úr, embertelent.

DIONÜSZOSZ:

Mert ti is szörnyű iszony-kint, istentelent.
Nevemet nem tiszteltétek, thébaiak.

KADMOSZ:

Istenhez mégsem illik emberi harag.

DIONÜSZOSZ:

A bosszút jóváhagyták. Zeusz törvénykezett.

Mit késlekedtek?

KAR *(dobolásba kezd)*

DIONÜSZOSZ: *(megadja az alaphangot)*

Sok alakja van az isteninek.

KAR Sok nem reméltet is végre segít,

s mire várunk, az sose jő el,

míg a nem vártnak utat nyit a sors.

DIONÜSZOSZ:

Így ért ez is, íme, a célhoz.

DIONÜSZOSZ *(„alászáll, ”szivarra gyújt a Szemelé-mécses pislákoló lángján,
szivarozva leül megint a nézőtéren, háttal a közönségnek)*

AGAUÉ és KADMOSZ

*(tétován, tanácstalanul áll, Dionüszosz tekintetét keresi, aki végre megszólal,
kurta gesztus kíséretében)*

DIONÜSZOSZ

A hívem lettél. Te is. Te is. **Üssétek a dobot!**²⁶

AGAUÉ és KADMOSZ *(lassan csatlakozik a KARhoz, együtt ünnepelnek.)*

VÉGE

²⁶ kiragadja a dobverőt HZs kezéből